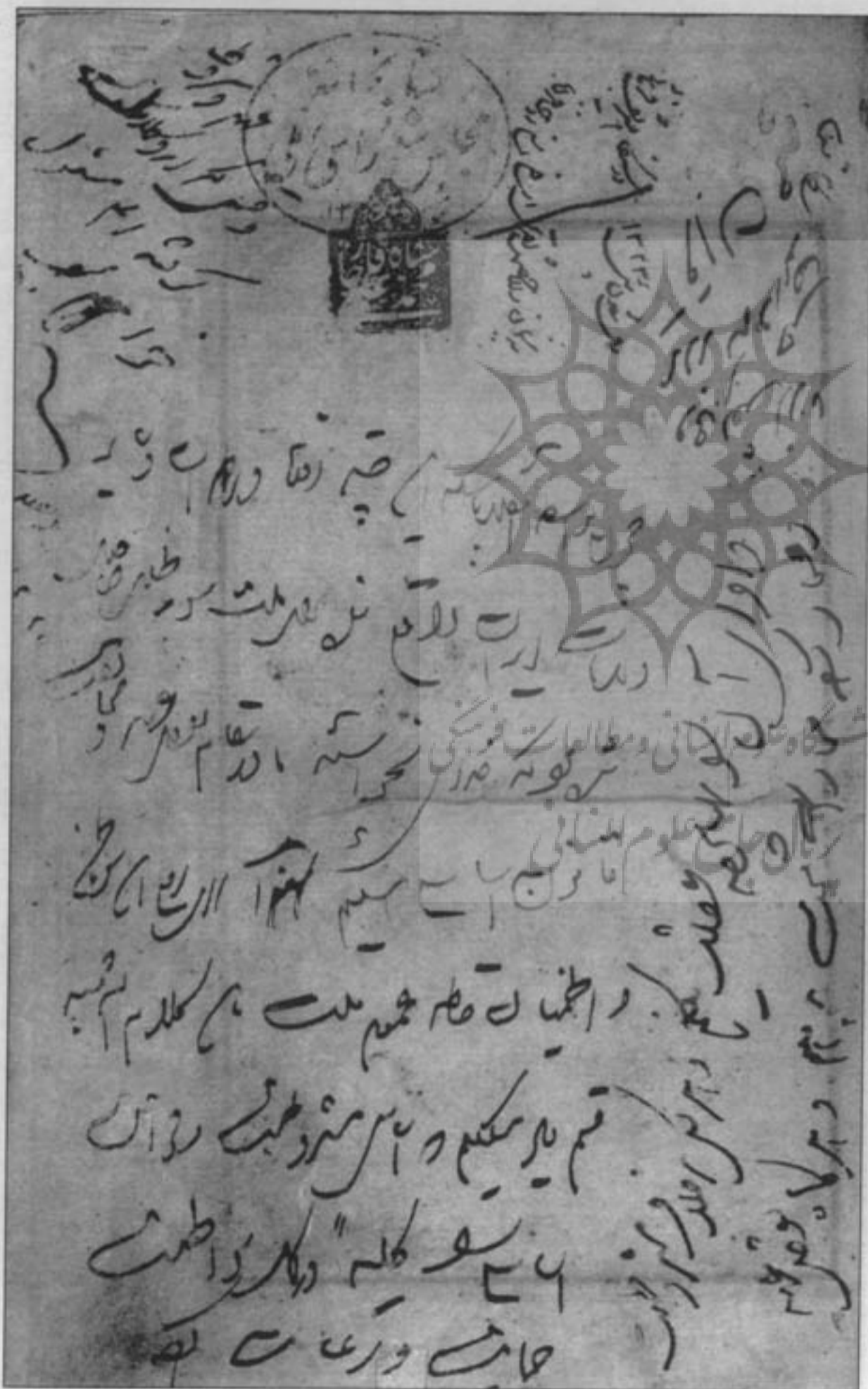

چند نسخه قرآن کریم

از مهمترین اسناد مشروطه

سیمین صیدیه

کارشناس بخش نسخ خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی

برگ اول نسخه شماره ۵ خطی

در کتابخانه مجلس، سه جلد قرآن نگهداری می‌شود که یک جلد آن خطی است و در پشت برگ اول آن سوگندنامه‌ای است از محمدعلی شاه در حمایت از مشروطیت و قانون اساسی.

دو قرآن دیگر چاپ سنگی است که در صفحه آخر آن قسم‌نامه چندتن از سران مشروطه و مشروطه‌خواهان دیده می‌شود. این قرآن‌ها در مخزن خطی کتابخانه مجلس محفوظ است. اینک به معرفی این سه جلد قرآن می‌پردازیم:

۱- قرآن (شماره ۵)

یک جلد قرآن خطی که در پشت برگ اول این قرآن سوگندنامه از محمدعلی شاه در حمایت از مشروطیت و قانون اساسی آمده است، متن این سوگندنامه به شرح ذیل است: «چون به واسطه انقلاباتی که این روزها در تهران و سایر ولایات ایران واقع شده برای ملت سوءظنی حاصل شده بود که خدای نخواسته ما در مقام نقض عهد و مخالفت [با] قانون اساسی هستیم لهذا برای رفع این سوءظن و اطمینان قاطبه عموم ملت به این کلام الله مجید قسم یاد می‌کنم که اساس مشروطیت و قوانین اساسی را کلیتاً در کمال مواظبت حمایت و رعایت کرده و اجرای آن را به هیچ وجه غفلت نکنیم و هر کس برخلاف مشروطیت رفتار کرده مجازات سخت بدهیم و هرگاه نقض عهد و مخالفت از ما بروز کند در نزد صاحب قرآن مجید مطابق عهد و شروط و قسمی که از و کلامی ملت گرفته‌ایم مسئول خواهیم بود. ذی‌قعدة ۱۳۲۵.»

این قرآن به خط نسخ آقا محمد صادق بن محمد کریم در محرم سال ۱۱۳۷ ق. کتابت شده و به طوری که در پایان نسخه نوشته شده چهارمین قرآنی است که این کاتب نوشته است. این قرآن دارای قطع رقی است با جلد روغنی گل و بلبل زمینه عنابی. در حاشیه جلد (پشت و روی جلد) شعری

به عربی دیده می‌شود:
 «الهی بحق المصطفی سید الوری
 و فاطمه و اینیهاوزین اولی التقی
 و صادق اهل البیت و الکاظم اینی
 و هادی الوری و العسکری امامنا
 ترحم علینا و اعف عنا و عافنا

و بالمرتضی نفس الزکی محمدی
 علی و ذالفضل البهی محمدی
 بحق الرضا ثم التقی محمدی
 و حجتک العظمی ستمی محمدی
 و صل علی آل النبی محمدی

حرره فی سنه ۱۳۱۱.

در بالای متن قسم‌نامه یادداشت کوچکی است که نشان می‌دهد (گویا) این نسخه شریف قرآن در هنگام ورود محمدعلی شاه از تبریز به تهران در موقع فوت پدرش به او هدیه شده است. «در برج بیلان

ائیل ۱۳۲۳ در هنگام تشریف‌فرمایی بنندگان و الاحضرت اقدس ارفع
 امنع روحنا فداه»

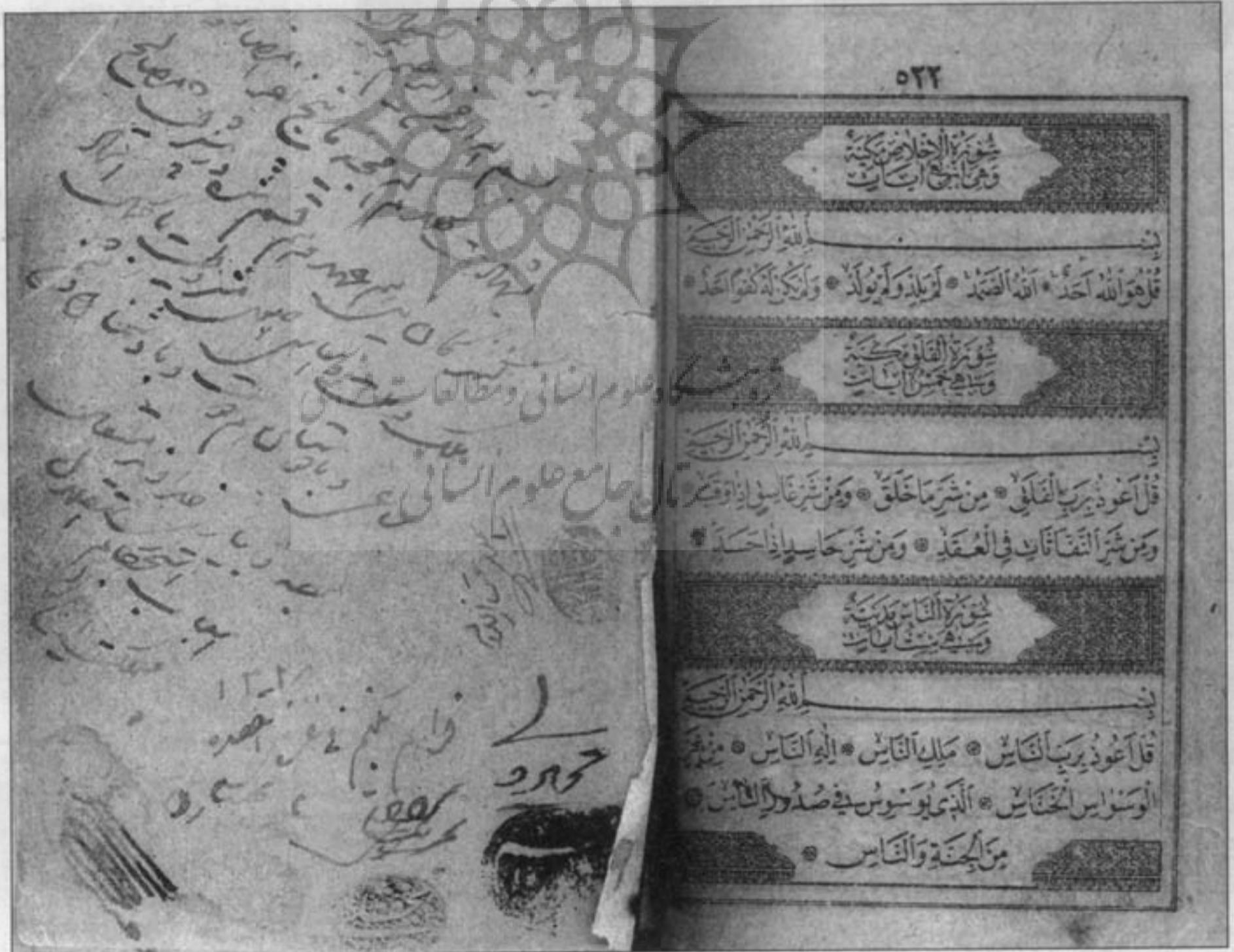
۲- قرآن: (۱۲۲۷۳)

یک جلد قرآن چاپ سنگی (چاپ ۱۳۱۶ ق.) که در برگ آخر آن یک قسم‌نامه با امضای پنج تن از سران مشروطه به منظور حفظ اساس مشروطیت دیده می‌شود. متن این قسم‌نامه چنین است:

بسم الله الرحمن الرحیم. به شهادت کلام الله مجید ما پنج نفر امضاء و مهرکنندگان ذیل هم عهد و هم قسم شده در پیشرفت مصالح ملک و ملت و اساس اصول مشروطیت با کمال اتحاد ساعی و با دوستان هم دوست و با دشمنان دشمن بوده و به یاری خداوند متعال اسباب استحکام استقلال مملکت ایران را فراهم کنیم. فی غره ذی القعدة ۱۳۲۸.

اسماعیل ممتازالدوله
 نجفقلی خان بختیاری
 محمد ولی خان (سپهدار)
 علیقلی خان بختیاری
 یکی از امضاها قابل خواندن نیست.

برگ آخر قرآن شماره ۱۲۲۷۳

سند اتحاد پنج تن از رجال مشروطه اسماعیل ممتازالدوله، محمد ولیخان تنکابنی، نجف قلیخان بختیاری و علی قلی خان بختیاری سردار اسعد در مبارزه برای حمایت از استقلال ایران، ذی‌قعدة ۱۳۲۸ قمری

۹۵
 سید محمد باقر

این قرآن در سال ۱۳۴۳ توسط کتابخانه مجلس خریداری شده است.

۳-قرآن:(۱۱۹۴۵)

یک جلد قرآن چاپ سنگی که در صفحه آخر آن قسم نامه تعداد زیادی از مشروطه خواهان دیده می شود.

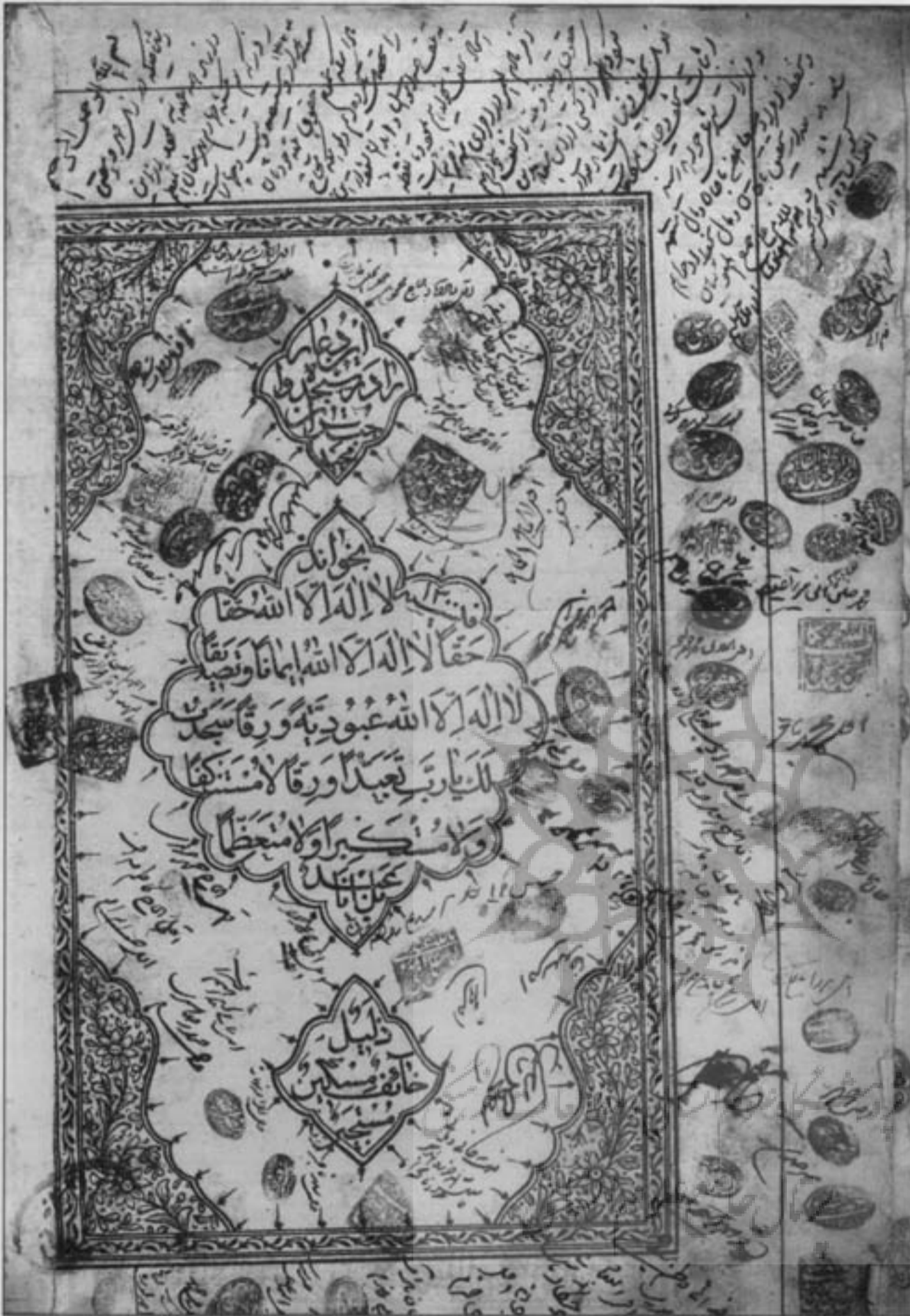
متن قسم نامه:

بسم الله الرحمن الرحيم

اشخاصی که در ذیل مهر و امضاء دارند همه عهدالله نمودند از این روز که یوم یکشنبه چهارم شهر شعبان المعظم سنه هزار و سیصد و بیست و چهار است مادامی که عموم حقوق ملیه خودمان را تحصیل نکرده ایم ولو اینکه محتاج به تلف همه اموال و ابدان بشود از این اتحاد تخلف نخواهیم نمود و تا نقطه آخر مادام العمر در اجرای همه جزئیات حقوق دینیه و ملیه باز تخلف نخواهیم کرد و اگر از کسی از این معاهدین ذیل تخلف و خیانت نماید بعد از اثبات تخلف و خیانت به مکافات و مجازات شرعی خواهد رسید و به حفظ افراد معاهدین با جان و مال متعهد شدند بعد از تحقیق با جان و مال به حفظ او خواهیم کوشید و السلام علی جمیع المؤمنین.

نام برخی از اشخاص که مهر و امضای آنها ذیل قسم نامه هست به عنوان نمونه ذکر می شود:

- ابوالحسن الحسنی، احمد کوزه کنانی، حاج کاظم صراف، زین العابدین صراف، حاج حسین بنکدار، حاج کاظم قائم مقام، حاجی علی خسروشاهی، اسماعیل حریری، علی اصغر قراباغی، هادی خویی، حاج علی محمد خویی، محمدجعفر گنجه، مهدی کوزه کنانی، حاج رسول صدقیانی، محمدقلی زاده

گردد نامه عده ای از سران مشروطیت
 مبنی بر حمایت از حقوق دینیه و ملیه تا آخرین نفس
 که در روز یکشنبه چهارم شعبان المعظم سال ۱۳۲۴
 بر روی آخرین برگه قرآن رقم نگاشته و امضاء نموده اند

۹۶
 قسم نامه